

SÄKENIÄ

Sosiaalstinen Kuukausjulkaisu
Ilmestyy kuukausittain, Fitchburgissa, Mass., Raivaajan kustannuksella

Toimittaja: YRJÖ HALONEN.

Vakituisia avustajia: Santeri Nuorteva, F. J. Syrjälä, Moses Hahl.

Hilja Liinamaa-Pärssinen ym.

Published every Month, by Raivaaja Pub. Co., Fitchburg, Mass.

Eräitä sattuvia puheenvuoroja

Kirj. A. B. Mäkelä

(Kaapro Jääskeläinen)

En ole koskaan pitänyt pitkistä puheista. Kirkossa — siihen aikaan kun siellä kävin — ne minua nukuttivat, kokouksissa ne vain kiusaavat ja kotona ikävystyttävät. Kuta kaunopuheisemmin, runollisemmin ja korusanaisemmin kuulen asiaa esittävän, sitä kankeampina nousevat sielussani karvat pystyyn ja tahdottomasti asetun aina puhujaa vastaan sotakannalle. "Ahaa — vai yrität veivata!" ajattelen mielessäni.

Mutta sitä enemmän pidän lyhyistä, terävistä iskuista, jotka sattuvat asian ytimeen. Niitäkin kuulee joskus, vaikka paljoa harvemmin kuin pitkiä sanaheleitä. Muutamia hyviä iskuja on säilynyt muistissani, ja koska ne läheisesti liittyvät suomalaisen työväenliikkeen murros-aikojen historiaan, ansainnevat ne tulla muidenkin muistettaviksi.

*

1. Wrightiläisyyden "hautaus".
Helsingin Työväenyhdistykses-

sä oli vast'ikään saatu murretuksi herrojen holhousvalta. Yhdistyksen monivuotinen puheenojohtaja, tehtailija von Wright, oli syrjäytetty, ja jäyhä työmies, seppä Hammar, valittu tilalle. Mutta "wrightiläisyydestä" ei silti ollut likikään päästy. Puoli- ja täysiporvarillisia oli yhdistyksessä vielä vankka vähemmistö.

Eräessä kokouksessa he ehdottivat, että Wrightille olisi yhdistyksen osotettava kiitollisuuttaan panemalla toimeen juhallinen kukkaskulkue, jolloin hänelle vietäisiin seppeleitä ja muita kukkaslaitteita. Puhuiivat pitkälti ja kauniisti Wrightin monivuotisesta uskollisesta työstä ja suurista ansioista yhdistyksen hyväksi. Toiset jyrkästi vastustivat ehdotusta.

Tässä kokouksessa nähtiin ensi kertaa Työmiehen uusi apu-toimittaja, joka oli maaseudulta tullut ja jonka mielipiteitä ei vielä yleisemmin tunnettu. Huomattiin hänen pyytävän pun-

vuoroa, ja kaikki odottivat uteliaisuudella, kuullakseen mille kannalle hän tässä riitakysymyksessä asettuisi.

“Minäkin kannatan sitä kunnianosotus-ehdotusta”, hän sanoi kuivasti ja innottomasti — ei tuntunut olevan mikään puhuja — ja wrightiläisten kasvot säteilivät ilosta. Mutta pian heidän naamansa venähtivät pitkiksi, kun se siihen lisäsi harvaksen: “Wright on nyt poliittisesti kuollut — niin miksi kieltäisimme häneltä kunniallisen hautauksen?”

Oivaltaan vaaran, ryhtyivät ehdotuksen tekijät heti kiivaasti vastustamaan asian ottamista siltä kannalta. Koska tuota aiottua kunnianosotusta nähtävästi olisi kuitenkin ruvettu siihen suuntaan sekä yhdistyksessä että lehdessä tulkitsemaan, katsoivat he vihdoin viisaammaksi luopua koko kunnianosotus-hökötyksestä.

Itse asiassa osui tuo huomautus ihan oikeaan. Wright, joka vuosikautia oli ollut työväenkysymyksessä niin tärkeä tekijä, ettei niistä voitu erikseen puhua, oli yht’äkkiä kadonnut ei ainoastaan työväen näköpiiristä vaan kaikesta julkisesta elämästä, niin tyyten kuin ei häntä olisi ikinä ollutkaan.

*

2. “Lihamöhkäleet” Dreyfus-kokouksessa.

Koko sivistysmailman huomio oli kiintynyt aikoinaan niin järkäyttävään Dreyfus-juttuun. Ympäri Europan pidettiin kokouksia, joissa laadittiin jyriseviä vastalauseita tuon maankavaltajain esimiestensä vehkeitten ja väärennyksien uhriksi joutuneen Firun-saaren vangin puolesta.

Helsingin hienostopiireissä myös puhuttiin sellaisen kokouksen pitämistä. Se oli ilmoitettu Seurahuoneen suureen saliin erääksi illaksi, ja sinne luvattiin vapaa pääsy kaikille.

Työväenyhdistyksen “juttutuvassa” oli päätetty käyttää tilaisuutta hyväksemme: mennä sinne hyvissä ajoin ja miehissä, sekä sanoa herrasväelle muutamia totuuden sanoja. Etupäässä oli tarkoituksena painostaa sitä puolta asiassa, että harjotetaan sitä vällanpitäjien käsissä olevan oikeuslaitoksen taholta julkista vääryyttä muuallakin kuin Ranskassa.

Siihen oli tällä kertaa erityistä aihetta.

Varatuomari Jean Boldt — hienosta rodustaan viikimättömän avioliittonsa takia särjäntänyt “ikuisen oikeuden” haaveksija, kasvinsyönnin ja monenlaisten muiden ihanteellisuuksien harrastaja — oli perustanut lakitoimiston avustaakseen työväkeä oikeusasioissa. Mutta jo ensimmäistä tai toista juttua ajassa hän pillastui Helsingin raastuvanoikeuden järjestelmällisen puolueellisesta menettelystä ja hihkasi: “Teidän lakinne ja teidän oikeutenne — niitä minä halveksin!” — En enää tarkoin muista mitä kaikkia hänelle tästä tuomittiin, mutta pääasia oli, että häneltä riistettiin asianajo-oikeudet. Sitä pidettiin siksi räikeänä luokkatuomiona, että se työväen keskuudessa herätti suuttumuksen myrskyn.

Niinpä oli varattu Boldt avaamaan tuo Dreyfus-kokous — vaikka hänen ei ollut määrä puhua muusta kuin Dreyfus-asiasta, eikä hän luultavasti olisi suostunut tässä tilaisuudessa muusta puhumaankaan, mutta sitä so-

pivampi oli sitte toisten puhujain käyttää hänen juttuaan tekstinään.

Kun hienostoa alkoi saapua Seurahuoneen avaraan saliin, olivat kaikki istumasijat keskilattialla jo täpösentäynnä työväkeä. Ainoastaan seinävierillä oli vielä muutamia istuimia tyhjinä, mutta enin osa noista hajuvesiltä tuoksuavista rasvamaistoista sai jäädä seisoskelemaan käytäville ja ovensuuhun.

Astuu sitte lavalle Boldt, pieni, lihava, kalpea, miltei läpinäkyvä kuin kirkastettu sielu, — samalle lavalle, jolla Helsingin hienosto tavallisina iltoina oli tottunut näkemään kevytjalkaisia ja vielä kevyempipukuisia varieteetanssijattaria. Boldtin ilmestyminen herätti herrasväessä kauhua, niiden aavistuksien lisäksi mitä työläisten läsnäolo jo oli aiheuttanut. Ennenkuin Boldt vielä oli ehtinyt suutaan avata, kävi suhaus kautta herraskaisrivien, ja raskain, arvokkain askelin alkoivat peremmällä seinustoilla olleet pyylevyudet astella ovea kohden, poistuakseen kokouksesta.

Keskeltä taajinta, äänetönnä istuvaa työläisjoukkoa ponnahtaa silloin pystyyn mies — tunnetuimpia työväenpuhujia — ja valtavalla kädenliikkeellä viitaten lähtijöihin, huutaa kaikuvalla äänellä:

”Te lihamöhkäleet ... te, joilla ei ole sydäntä!”

Mitä hän siihen lienee jatkanut, se hukkui työmiesten hurjiin suosionosotuksiin. Eivät herraskaiset olisi kuitenkaan voineet kuulla enempää, sillä korviaan pidellen he kiireimmän kautta riensivät pakoon ovesta.

Se puhuja oli tuon murroskauden suurpuhujia. Olin monasti

ennen ja jälkeen kuullut hänen puhuvan sekä pitkään että hyvin, mutta koskaan en ollut häneltä kuullut niin näyttämöllisesti vaikuttavaa voimalausetta. Harvoin sattukaan näyttämölle-asetus olemaan niin oivallinen kuin tällöin.

Herrasväen mentyä käsiteltiin Dreyfus-asia ja laadittiin aiottu vastalause kaikessa rauhassa ja yksimielisyydessä. Eikä meitä ajettu kesken pois salista, vaikka ”talo” ei tullut kokouksesta mitään hyötymään. Sali oli näet luvattu ilmaiseksi — tietysti sillä edellytyksellä, että kokousyleisö olisi tavalliseen herrastapaan jäänyt sinne yöksi rähmätämään. Mutta työläiset eivät niistä tavoista tienneet taikka olleet tietävinään, ja herraskaiset olivat jo aikaa kadonneet jäljettömiin.

*

3. Sudenko suuhun vai paimenen pataan?

Bobrikoffilais-ajan alkuvuosina kokivat Suomen porvarilliset saada ylläpidetyksi ”luokkarauhaa”, ollaksemme muka voimakkaampia yhteistä vihollista vastaan. Äsken perustetussa työväenpuolueessa oli vielä runsaasti pikkuporvarillisia, aito isänmaallisia aineksia, eikä Turun kokouksessa laadittu puolueohjelmakaan ollut vapaa porvarien perustuslaillisuus-taikuudesta. Olevissa oloissa vallitsevat räikeimmätkin epäkohdat olisi ollut vieraan silmiltä peitettävä; työväenluokan tuskanhuudot eivät olisi saaneet päästä ulkopuolisten tungettelijain korville.

Työmies-lehti sitävastoin oli jo jonkun aikaa ollut pyrkimässä selvemmälle luokkataistelukanalle, täyteen eroon porvareista.

Sen oli pakko käydä taistelua kahdella rintamalla: sekä omia että vieraita porvareita vastaan, koska ne työväestöön nähden ovat sortajia molemmat, siis asiallisesti yhtä, ja käytännössäkin ennemmin taikka myöhemmin työväkeä vastaan yhtähyviä.

Työmiehen "epäisänmaallisuudesta" sateli vastalauseita sen oman lukija- ja kannattajajoukon piiristä pitkin maata. Vaadittiin toimituksen erottamista ja suunnan muutosta. Mutta viljemmin sentään satoi lehden suuntaa puolustavia kirjoituksia. Helsingissä pidettiin Työmiehen menettelyä vastustavia kokouksia milloin yleisten kansalaiskokousten, milloin työväenkokousten nimellä. Mutta joskus noihin kokouksiin saapui vankka joukko Työmiehen suunnan kannattajia — varsinaisessa työväessä niitä oli suuri enemmistö — ja silloin koko punha meni plö-röksi.

Yhden sellaisen kokouksen hommasi edellämainittu varatuomari Jean Boldt yleisen työväenkokouksen nimellä Ruotsalaisen työväenyhdistyksen huoneustolle. Enemmistönä siellä oli ruotsinkielinen työväki, joka ainakin silloin oli Helsingin vanhoillisinta ja jonka enimmäkseen aikaiset johtomiehet sittemmin tavataan kaikenlaisina pikkuyritelijöinä, vieläpä jotkut työväen pyrintöjen katkerimpina vastustajina. Mutta oli sinne saapunut suomalaistakin työväkeä, Työmiehen suosijoita.

Työmiehen toimittajat eivät tavallisesti käyneet näissä kokouksissa. Mutta tähän tuli yksi — juuri se, jonka tiedettiin olevan lehden epäisänmaallisuuden selkärankana ja jota sentähden etupäässä haluttiin löylyttää.

Ikäänkuin uhalla hän oli ottanut mukaansa niin perivenäläisen näköisen herrasmiehen, että se jo olemassaolollaan ärsytti isänmaallista tunnetta kuin punainen vaate poliisia. Tosin tuo mies oli Suomessa syntynyt ja kasvanut ja nyt liikkui Venäjän vallankumouksellisten asioilla, mutta sitä ei moni tiennyt, hänen itämainen naamataulunsa epäilemättä ilmaisi hänen kansallisuutensa, ja koska hän näytti huomiolla seuraavan keskustelua — siis ymmärtävän kieltä — saattoi häntä helposti otaksua joksikin santarmi-urkkijaksi.

Pääasiallisimpana syyttäjänä esiintyi Boldt. Hänellä oli muassaan paksu nivakka Työmiehen numeroita, joissa hän osotti rikkotun isänmaallisuutta vastaan, milloin raskaammin, milloin lievemmin. Häntä säästivät ruotsalaisen työväen johtajat yksi toisensa perästä. Suomalaiset, jotka ujostellen outoa seuraa seisoskelivat seinämillä ja oven puolella, kuuntelivat ääneti. Heissä oli molempain kielten taitoisia, mutta oli sellaisiakin, jotka eivät osanneet ruotsia.

Läsnäolevalle Työmiehen toimittajalle tarjottiin tuontuostakin tilaisuutta puolustaa kantansa. Häntä siihen oikein kehoittamalla kehoitettiin ja velvottamalla vaadittiin. Ja kun mies ei näyttänyt olevan millänsäkään, pantiin haukkumalla jos pyytämälläkin. Mutta tämä vain itsepintaisesti vaiken, paitsi mitä sille viressään olevalle rysälle naureskeli. Se oli sama toimittaja, johon olimme tutustuneet siinä wrightiläisyyden hautauskokouksessa ja joka ei ollut puhuja, vaan kylläkin pelkäämätön kynämies.

Ennen päätöslauselman hyväksymistä Boldt kohteliaisuudesta — ensi kerran elämänsä julkisesti — puhui Suomea, selittääkseen asiaa kokoukseen tulleille suomalaisille työläisille. Hän alotti turvautumalla paljon käytettyyn, mutta kuten saamme nähdä, siitä huolimatta varsinaisesti harkittuun vertaukseen sudesta, lampaista ja paimenesta. Kuvaili, kuinka susi tulee lampaille lavertelemaan, että paimen muka heitä sortaa ja kohtelee huonosti; semmoisilla kavaloilla syytöksillä ja lupamalla viedä heidät rehevämille laitumille onnistuu suden viekotella lampaat luopumaan paimenesta; lopputulos tietysti on, että susi syö nuo paimenen suojeluksesta vapautuneet lampaat suuhunsa.

Silloin sen toimittajan kuultiin pyytävän puhevuoroa. Kaikki jännityksellä odottivat hänen nyt vihdoinkin pitävän puolustuspuheen, pitkän ja seikkaperäisen.

Tässä on kaikki mitä hän sanoi:

“Lampaalle on jotensakin yhdentekevää, kumpaanko hän lopuksi joutuu: sudenko suuhun vai paimenen pataan. Jokainen joka ei ole aivan umpisokea kasvinsyöjä, tietää että ennemmin taikka myöhemmin paimen pistää poskeensa jok’ikisen lampaan mitä sudelta säästyy. Ainoa erotus on, että paimen niitä ensin aikansa keritsee. Suden ja paimenen välisistä taisteluista on lampaitten parasta pysyä syrjässä ja katsella päältä, jos kerran eivät kykene voittamaan molempia”.

Työmiehen epäisänmaallisuutta vastaan tähdätty paheksumislausunto töintuskun pääsi voitolle muutaman äänen enemmistöllä, sillä suomalaiset äänestivät joukolla sitä vastaan. Niin kuivi koko puuha merkityksettömäksi.

Sointula, B. C., elokuulla 1916.

A. B. Mäkelä.

Tee näin

(VASTAUS)

... Erehdys!... Miehenä myönnä
kun tuntosi kärsii, [se siis,
viisi siitä jos irviät jotkut
sua pikkasen järsii.

On ylpeys paikallansa
ja kunniantunto,
kun väärähän mielitään vääntää
ja alentaa kunto.

Vaan tässäpä, veikkonen huomaa,
juur’ toinen on juttu: —
sinä käännät vaan oikean puolen,
kun väärin on nuttu.

Antropini.